

VUB

Tempus Omnia Revelat (TOR)

Pleinlaan 2

1000 Brussel

UGent

Vakgroep Sociale Agogiek

H. Dunantlaan 2

9000 Gent

KU Leuven

Leuven Instituut voor

Criminologie

H. Hooverplein 10

3000 Leuven

Technisch verslag JOP-schoolmonitor 2013

1 AANZETTEN EN ONTWIKKELING VAN DE JOP-SCHOOLMONITOR 2013 **4**

1.1	SITUERING VAN HET ONDERZOEK	4
1.2	STAPPENPLAN TER ONTWIKKELING VAN DE MONITOR	5
1.3	ONTWIKKELING VAN HET MEETINSTRUMENT	6
1.3.1	ONDERZOEKSOPZET	6
1.3.2	ONTWIKKELING VAN DE VRAGENLIJST	7
1.4	STEEKPROEFTREKKING	8
1.5	RESPONS	9
1.5.1	DE PROCEDURE	9
1.5.2	AFNAME VRAGENLIJST	10
1.6	CONTROLE EN DATA-INVOER	11
1.7	BEOORDELEN VAN DE REPRESENTATIVITEIT	11
1.7.1	REPRESENTATIVITEIT LEERLINGEN EERSTE GRAAD	12
1.7.2	REPRESENTATIVITEIT 14- TOT 18-JARIGEN	13

2 SCHAALCONSTRUCTIES EERSTE GRAAD **17**

2.1	SCHAALCONSTRUCTIE	17
2.1.1	INLEIDING	17
2.1.2	ZELFBEELD	17
2.1.3	ANGST VOOR CRIMINALITEIT	18
2.1.4	RELATIE MET OUDERS	19
2.1.5	SCHOOLBELEVING	21
2.1.6	TEVREDENHEID MET HET LEVEN	22
2.1.7	BUURTBELEVING	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

3 SCHAALCONSTRUCTIES VRAGENLIJST TWEEDE EN DERDE GRAAD **28**

3.1	SCHAALCONSTRUCTIES	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
3.1.1	INLEIDING	28
3.1.2	ZELFBEELD	28
3.1.3	NEGATIEF TOEKOMSTPERSPECTIEF	29
3.1.4	ONVEILIGHEIDSGEVOELEN	29
3.1.5	RELATIE MET OUDERS	30
3.1.6	SCHOOLBELEVING	32
3.1.7	ETNOCENTRISME	34
3.1.8	TEVREDENHEID MET HET LEVEN	35
3.1.9	BUURTBELEVING	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
3.1.10	AUTORITARISME	36
3.1.11	. HOUDING TOV JODEN	37

1 Aanzetten en ontwikkeling van de JOP-schoolmonitor 2013

1.1 Situering van het onderzoek

Eén van de centrale opdrachten van het JOP bestaat uit het inventariseren, analyseren en synthetiseren van bestaand jeugdonderzoek. Uit de eerste synthese van het jeugdonderzoek (Vettenburg, Elchardus et al., 2006) blijkt dat gegevens uit verschillende onderzoeken zelden verantwoorde vergelijkingen toelaten. Vooral vergelijkingen over de tijd worden gevraagd, maar zijn vaak niet mogelijk doordat verschillende onderzoeken verschillende methodes, doelgroepen en vraagstellingen gebruiken. Een instrument dat tijdreeksen mogelijk maakt, dringt zich dan ook op.

Een andere opdracht van het JOP betreft het initiëren en uitvoeren van nieuw onderzoek. Eén van deze nieuwe onderzoeksopdrachten is juist het ontwikkelen van een dergelijke tijdsreeks, de jeugdmonitor. De bedoeling is systematisch gegevens te verzamelen over de leefsituatie van jongeren in Vlaanderen en nederlanstalige jongeren in Brussel. De opdracht ter ontwikkeling van een jeugdmonitor behelst ook het bepalen van wat een monitor zou kunnen zijn in zijn doelstellingen, inhoudelijke invalshoek, periodiciteit en plaats in het beleidsproces.

De monitor werd uiteindelijk opgevat als een periodiek onderzoek naar de leefomstandigheden, de leefwereld en het gedrag van jeugdigen in Vlaanderen en Brussel. De bedoeling van de monitor is om het leven van jeugdigen over de tijd in kaart te brengen en trends uit te zetten om jeugdigen zelf, het werkveld, beleidsmakers en wetenschappers beter te informeren. In het Engels kunnen we de monitor vatten onder de 3 C's: conditions, convictions en conduct.

Conditions

Leefomstandigheden: gerapporteerde, objectieve gegevens

Bijvoorbeeld: sociale achtergrond, onderwijs dat gevolgd wordt, opleidingsniveau, gezinssamenstelling, bezit van nieuwe media

Convictions

Leefwereld: subjectieve gegevens

Bijvoorbeeld: welbevinden, schoolwelbevinden, beleving van relaties met ouders, mediavorkeuren, waarden, toekomstperspectief

Conduct

(Gerapporteerd) Gedrag

Bijvoorbeeld: mobiliteit, delinquentie, vrijetijdsbesteding, op reis gaan, (sociale) mediagebruik, gebruik van internettoepassingen, verenigingsparticipatie, sociale actie, contact met sociale instituties, politieke actie

Het eerste aspect is een objectieve component. Het bevat de omstandigheden waarin de twee volgende aspecten plaatsvinden. Het gaat hier om objectieve leefomstandigheden, zoals gerapporteerd door de bevrageden. Het tweede aspect verwijst naar de leefwereld van jongeren, de subjectieve beleving van de omstandigheden en omgeving. Het derde aspect is een gedragscomponent, opnieuw zoals het wordt gerapporteerd door de respondenten.

Het JOP voerde reeds in 2005 en in 2008 uitgebreid onderzoek naar de leefwereld van Vlaamse jongeren via postenquêtes. Deze monitors leverden reeds een schat aan bruikbare gegevens over de 'staat van de Vlaamse jeugd' op diverse levensdomeinen op. Een vastgestelde beperking van deze studies is de ondervertegenwoordiging van maatschappelijk kwetsbare en allochtone jongeren. Omdat de JOP-monitors 1 en 2 eveneens beperkt bleven tot jongeren woonachtig in het Vlaams gewest, werd in 2010 een bevraging voorzien van jongeren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest; gezien de specificiteit van de Brusselse context, werd gekozen voor een scholenonderzoek bij leerlingen die schoollopen in de secundaire scholen die Nederlandstalig onderwijs aanbieden. Op vraag van de minister van Jeugd werd in 2012 een gelijkaardig scholenonderzoek uitgevoerd in de Gentse en Antwerpse secundaire scholen.

In 2013

Daarom werden in 2010 en 2012 jongeren uit respectievelijk Brussel en Gent/Antwerpen via een scholenonderzoek bevraged. In 2013 wordt dit stedenonderzoek opnieuw uitgevoerd en verder uitgebreid met een groot aantal Vlaamse scholen, zodat een vergelijking tussen deze verschillende groepen jongeren mogelijk wordt.

1.2 Stappenplan ter ontwikkeling van de monitor

Het ontwikkelen van een monitor is een uitdaging. Daarom werd al vroeg besloten om de monitor te ontwikkelen in diverse stappen. Dit stappenplan bestaat uit:

1. Een studieronde waarbij monitorsystemen uit het buitenland worden bekeken.
2. Het ontwikkelen van een 'JOP-monitor 1'. Deze JOP-monitor 1 is het resultaat van de studieronde, een uitgebreide interne discussie binnen het JOP, een eerste consultatie van mensen buiten het JOP via een reflectiegroep en van een testenquête die afgenomen werd bij 14- tot 25-jarigen.

De stap van de JOP-monitor 1 is ingebouwd om – onder andere op basis van de resultaten ervan - een gegronde en onderbouwde discussie te kunnen voeren over wat er in een jeugdmonitor moet/kan vervat zitten.

3. Na de eerste afname, analyse en rapportage van de JOP-monitor 1 kan de discussie omtrent de 'harde kern' (major) van de jeugdmonitor (opnieuw) worden aangegaan. Naast de waardevolle resultaten van een eerste meting (een soort nulmeting), kan dit document ook de basis vormen voor diepte-interviews en focusgroepgesprekken met beleidsmedewerkers en praktijkwerkers. De tekst leverde discussiestof op over de op te nemen onderzoeksthema's, vraagstelling en over de bruikbaarheid van de resultaten.

4. Dit alles heeft geleid tot een aangepaste JOP-monitor 2 die werd afgenomen in 2008 bij 3.700 jongeren tussen 12 en 30 jaar.
5. De monitor afgenomen in 2010 bevraagt de Nederlandstalige Brusselse jongeren. De vragen die werden voorgelegd zijn gebaseerd op deze uit de JOP-monitor 2, al zijn er ook diverse vragen ingebracht die de specifieke grootstedelijke context van deze onderzoeksgroep bevroegen.
6. De monitor Antwerpen-Gent die in 2012 is afgenomen liep grotendeels (maar niet volledig) gelijk met de JOP-monitor Brussel. Enkele vormelijke aanpassingen (vnl. op vlak van formulering en de lengte) werden doorgevoerd op basis van de ervaringen met de Brusselse monitor.
7. In 2013 zijn zowel een derde versie van de algemene JOP-monitor afgenomen als een nieuwe schoolmonitor. Voor beide monitors is ervoor geopteerd de inhoud zoveel mogelijk gelijk te laten lopen met de eerdere versies met het oog op de uitbouw van betrouwbare en zinvolle tijdreeksen. De derde afname van de algemene JOP-monitor zal voor het eerst de opmaak van betrouwbare vergelijkingen doorheen de tijd toelaten.

1.3 Ontwikkeling van het meetinstrument

1.3.1 Onderzoeksopzet

Voor de ontwikkeling van de monitor werd eerst een studieronde ingelast. De studieronde bestond enerzijds uit een literatuurstudie van monitoringsystemen in Nederland (NIWI, 2002), Duitsland (Deutsches Jugendinstitut, 1997) en Groot-Brittannië (Stratford & Roth, 1999). Anderzijds werd het onderwerp ook besproken op een internationaal seminarie dat het JOP organiseerde op 26 en 27 april 2004. Deze verkenningen leerden ons dat ieder land een andere invulling geeft aan het concept 'monitor', dat ieder land een andere leeftijdsgroep bevraagt en dat ieder land een eigen onderzoeksstrategie (kleinschalig versus grootschalig onderzoek, ambtelijke statistiek versus surveymateriaal) hanteert. Wat al deze landen gemeen hebben, is dat ze noodgedwongen keuzes moeten maken. Deze keuzes nemen verschillende vormen aan. Zo probeert Nederland zoveel mogelijk verschillende levensdomeinen op te nemen in zijn monitor, maar wordt de onderzoeksgroep beperkt tot secundaire scholieren. Andere landen, zoals Duitsland en Groot-Brittannië, beperken de thema's in hun monitor (in Duitsland is het politieke participatie, in Groot-Brittannië is het criminaliteit). Ze ondervragen daarentegen een heel ruime groep jongeren (12 tot 30 jaar).

Op basis van inzichten uit deze studieronde werden de volgende keuzes gemaakt:

1. De jeugdmonitor heeft als bedoeling periodiek basiscijfers omtrent de leefwereld, levensomstandigheden en activiteiten van kinderen en jongeren te verzamelen.
2. Omdat de monitor tot doel heeft om veranderingen over de tijd te bestuderen, is een gestandaardiseerde en een herhaalbare procedure nodig. Dit laat enkel de surveymethode over als harde kern van een monitor. In eerste instantie is geopteerd

om longitudinaal, via cross-sectioneel onderzoek te werken. Een longitudinaal opzet, via panel studie, voor de definitieve monitor kan later nog in overweging worden genomen, met die bedenking dat panel onderzoek nieuwe beperkingen en problemen met zich meebrengt (attritie, steekproeftrekking, ...). Een gestandaardiseerde procedure vereist een gelijkaardige procedure voor alle bevrageden: een mix van klassikale bevragingen en individuele bevragingen is dus niet aangewezen. De context waarin een vragenlijst wordt afgenomen, kan namelijk de antwoorden van de respondenten beïnvloeden. Daarom kiezen we voor een bevraging in een individuele setting.

3. Zowel voor JOP-monitor 1 (2005-06), JOP-monitor 2 (2008) als JOP-monitor 3 (2013) is geopteerd voor een postenquête. In samenwerking met het Rijksregister is telkens een toevalssteekproef geselecteerd waarnaar vervolgens een schriftelijke vragenlijst werd verstuurd.
4. Naast de postenquête is er vanuit het JOP geopteerd over te gaan tot de afname van een scholenonderzoek. Voor de afname van de grootstedelijke monitors is gekozen voor een scholenonderzoek. Deze methode biedt het voordeel dat heel veel jongeren bereikt kunnen worden. Bovendien biedt deze methode als voordeel dat bepaalde maatschappelijke groepen die minder vertegenwoordigd zijn in de traditionele postenquête (of hier althans minder op reageren), via deze wijze van bevraging beter aanwezig zijn. In de praktijk is een schoolenquête bovendien relatief snel en goedkoop in uitvoering. Het nadeel van deze methode is dat er minder vragen kunnen gesteld worden en minder thema's aan bod kunnen komen, de vragenlijst dient immers in de tijdsperiode van één lesuur ingevuld kunnen worden. Bovendien kan de afwezigheid van een interviewer er toe leiden dat bepaalde vragen minder gemakkelijk of verkeerd begrepen worden. Ook kan het klassikaal invullen van de vragenlijst of de aanwezigheid van een leerkracht het antwoord op een aantal gevoelige vragen beïnvloeden.

1.3.2 Ontwikkeling van de vragenlijst

De inhoud van JOP-monitor 2 bouwt verder op de inhoud van de JOP-monitor 1. Voor de operationalisering werd afgesproken zo weinig mogelijk nieuwe instrumenten te ontwikkelen en verder te werken op bestaande vraagstellingen in buitenlandse monitorsystemen. Indien een bepaalde vraagstelling in buitenlands onderzoek een tegenhanger kent in Vlaams jeugdonderzoek, werd de vraagstelling uit het Vlaams onderzoek verkozen. In vertalingen kunnen namelijk bepaalde nuances verloren gaan. Zelfs vraagstellingen ontwikkeld in Nederland kunnen soms door kleine connotatieverschillen of verschillend woordgebruik niet het gewenste resultaat opleveren in Vlaanderen.

Op basis van de ervaringen tijdens het veldwerk van de verschillende schoolmonitors 2010 (Brussel) en 2012 (Antwerpen/Gent) als op basis van de testing van de vragenlijsten door de JOP-onderzoekers in het ontwikkelingsproces van de opeenvolgende monitors is de huidige vragenlijst voor de JOP-schoolmonitor 2013 tot stand gekomen. Het omvat vragen met betrekking tot de volgende thema's:

1. *sociale achtergrond*
2. *gezin en relaties*
3. *onderwijs*
4. *welbevinden*
5. *media*
6. *participatie aan het verenigingsleven*
7. *vrijtijdsbesteding*
8. *onveiligheid en overlastpercepties*
9. *buurtbeleving*
10. *delinquentie*
11. *waarden en maatschappelijke attitudes*

Een belangrijk verschil met JOP-monitor 1, 2 en 3 is de beperking in leeftijd bij de schoolmonitors. In de eerste JOP-monitor werden jongeren tussen 14 en 25 jaar oud bevroegd. De tweede en de derde JOP-monitor omvatten informatie van jongeren tussen 12 en 30 jaar oud. In de verschillende schoolmonitors gebruiken we de jongeren die school lopen in het secundair onderwijs als onderzoekspopulatie, deze zijn tussen de 12 en de 20 jaar oud. Omdat de ideale formulering voor een 12-jarige respondent sterk verschilt van deze van een 18-jarige, is de JOP-monitor opgesplitst in een vragenlijst voor jongeren uit de eerste graad secundair onderwijs (12- en 13-jarigen) enerzijds en een vragenlijst voor leerlingen uit de tweede en de derde graad secundair onderwijs (14- tot 18-jarigen) anderzijds. De vragenlijst voor de jongsten is korter en behandelt minder thema's, waardoor het invullen minder tijdsintensief is, en de vragen werden eenvoudiger geformuleerd. Hierdoor is het moeilijk alle data samen te brengen in één dataset. Het codeboek en de beschrijving van de schalen zullen in dit technisch verslag daarom voor de twee leeftijdsgroepen apart gemaakt worden.

1.4 Steekproeftrekking

De oorspronkelijke opzet van de JOP-schoolmonitor 2013 bestond aanvankelijk uit een herhaling van de eerdere grootstedelijke surveys; doel was daarom 60 scholen te bevragen in de drie eerder geselecteerde grootsteden Brussel, Antwerpen en Gent. Ter controle en ter vergelijking zouden eveneens 20 niet-grootstedelijke Vlaamse secundaire scholen bevroegd worden. Na overleg met de onderzoekslijn Cultuureducatie (Steunpunt Cultuur), die in dezelfde periode een gelijkaardig onderzoek planden, werd besloten om beide onderzoeken in één globaal onderzoeksdesign te integreren. Deze integratie gebeurde uit zowel praktische (vermindering van de overbevraging van scholen) als uit inhoudelijke (de realisatie van een groter bereik voor beide studies) redenen. Hierdoor kon worden overgegaan tot de samenstelling van een representatieve steekproef van Vlaamse secundaire scholen, aangevuld met de grootstedelijke steekproef van Brusselse, Antwerpse en Gentse scholen.

De JOP-schoolmonitor 2013 werd uiteindelijk afgenomen bij leerlingen uit het secundair onderwijs. Dit onderzoek voorzag in een bevraging van leerlingen die in een grootstedelijke context – Brussel, Gent en Antwerpen – schoollopen als van Vlaamse jongeren in het algemeen. Er is daarom eerst een representatieve steekproef getrokken uit alle Vlaamse secundaire scholen, met uitzondering van de scholen die Buitengewoon Secundair Onder-

wijs (Buso) of Deeltijds Beroepsonderwijs (dbso) aanbieden. Uit alle scholen die in het Vlaamse Gewest secundair onderwijs aanbieden, zijn zeventig scholen geselecteerd. Omdat deze steekproef zo representatief mogelijk zou zijn, worden ook alle Antwerpse en Gentse scholen in het steekproefraster opgenomen. Om te vermijden dat de scholen die reeds in 2012 bevestigd werden in de JOP-monitor Antwerpen-Gent, opnieuw gecontacteerd zouden worden, is beslist om deze scholen automatisch te vervangen door een andere school uit dezelfde steekproefcel; hiervoor werd tegelijkertijd een vervangingssteekproef geselecteerd. Deze diende eveneens om de niet-deelnemende scholen uit de aanvankelijke steekproef te kunnen vervangen door een andere, gelijkaardige school.

Om de representativiteit in de algemene Vlaamse steekproef zo veel mogelijk na te streven, wordt een gestratificeerde steekproef van Vlaamse secundaire scholen (enkel gewoon dagonderwijs) getrokken op basis van een steekproefraster waarbij rekening gehouden wordt met de volgende drie schoolkenmerken:

1. het *onderwijsnet*: via een tweedeling tussen enerzijds scholen die tot het 'vrije' net behoren en anderzijds de 'andere' scholen (ARGO, provinciaal, gemeentelijk);
2. het *aanbod van graden*: onderscheid tussen scholen die enkel de eerste graad aanbieden (middenschool), scholen die enkel tweede en derde graad aanbieden en scholen die de drie graden aanbieden;
3. het *aanbod van onderwijsvormen*: onderscheid tussen 'aso-scholen', 'tso/bso scholen' en multilaterale scholen ('aso, tso en bso aanbod').

Deze representatieve steekproef is vervolgens aangevuld met alle scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die Nederlandstalig onderwijs aanbieden, en alle secundaire scholen in Gent en Antwerpen die niet aangeschreven werden voor de afname van de JOP-monitor Antwerpen-Gent in 2012.

1.5 Respons

1.5.1 De procedure

Bij het opstellen van de vragenlijst hebben we het maximaliseren van de respons als belangrijke prioriteit vooropgesteld. Dit principe werd eveneens gehanteerd bij het eigenlijke veldonderzoek, in dit geval bij het contacteren van de scholen.

Alle scholen die in de steekproef terecht waren gekomen, werden eerst via een algemene email op de hoogte gesteld van hun aanwezigheid in de steekproef van het onderzoek; in deze email werd eveneens een algemene beschrijving van de onderzoeksopzet meegegeven. Vervolgens zijn deze scholen telefonisch (indien nodig meerdere keren) gecontacteerd. Scholen die instemden om deel te nemen aan het onderzoek werden verzocht een klassenlijst door te sturen. Hiervan werd vervolgens ad random een steekproef genomen van de klassen rekening houdend met leerjaar en onderwijsvorm. Er werd telkens op toevallige wijze één klas per studiejaar per aangeboden onderwijsvorm geselecteerd. Met de scholen werd daarna een contactmoment afgesproken waarop (een) enquêteur(s) de geselecteerde klassen kan ondervragen. Omwille van de samenwerking met het Steunpunt Cultuur (onderzoekslijn Cultuureducatie), gebeurde binnen deze klassen nogmaals een

toevallige opdeling: de ene helft van de klas vulde de JOP-schoolmonitor in, de andere helft de vragenlijst van Cultuureducatie. Alle bevestigingen van de leerlingen vonden plaats in de school zelf. Dit gebeurde in de praktijk ofwel per klas, ofwel in grotere groepen met meerdere klassen tegelijkertijd.

1.5.2 Afname vragenlijst

De responsgraad in de eerste toevallige *Vlaamse steekproef* lag een stuk lager dan oorspronkelijk verwacht. Van de zeventig gecontacteerde scholen blijken uiteindelijk slechts 31 scholen bereid om deel te nemen aan het onderzoek. Dit betekent een responsgraad van 44%. De responsgraad van de eerste vervangingssteekproef lag een stuk hoger dan die van de eerste steekproef. Van de 45 gecontacteerde scholen uit de eerste vervangingssteekproef waren 29 scholen bereid om deel te nemen. Dit betekent een responsgraad van 64%. Omdat de uitval van scholen niet volledig toevallig was en dus niet gelijk verdeeld over de steekproefcellen, bleek het noodzakelijk verschillende scholen uit de tweede vervangingssteekproef te selecteren. Uit deze tweede vervangingssteekproef werden dertien scholen gecontacteerd waarvan tien bereid waren om deel te nemen. Dit betekent een responsgraad van 77%. In totaal zijn 128 scholen gecontacteerd geworden om de steekproef van 70 te kunnen samenstellen, wat een responsgraad van 54.7% is. Uiteindelijk bleken er bovendien drie scholen te zijn die, ondanks een eerdere principiële toezegging, onmogelijk de nodige lessen konden vrijmaken voor de afname van de enquête. Dit brengt de totale respons voor de Vlaamse steekproef op schoolniveau op 67 scholen, of een uiteindelijke responsgraad van 52.3%.

Antwerpen en Gent tellen in totaal 95 secundaire scholen, waarvan 47 scholen niet gecontacteerd werden voor de afname van de JOP-monitor Antwerpen-Gent in 2012. Initieel werden alleen deze 47 scholen voor dit onderzoek gecontacteerd. Van de 47 Gentse en Antwerpse scholen stemden slechts 21 scholen toe om deel te nemen. Drie van deze scholen zitten bovendien ook in de Vlaamse steekproef. De meerderheid van de scholen die weigerden, gaven aan dat ze overbevraagd zijn en geen lessen willen missen. Omwille van deze lage voorlopige responsgraad van de Gentse en Antwerpse scholen (38%), zijn de scholen die in 2012 weigerden deel te nemen aan de JOP-school in deze steden, toch opnieuw gecontacteerd. Het gaat om negen scholen waarvan drie toestemden en zes weigerden. In totaal werden dus 56 scholen gecontacteerd waarvan er 21 toestemden. De totale responsgraad van de Antwerpse en Gentse secundaire scholen blijft zo op 37.6%. Tijdens het veldwerk is er nog één school weggevallen die principieel bereid was aan het onderzoek te participeren, maar waar de afname door praktische redenen niet heeft kunnen plaatsvinden. Dit brengt de totale responsgraad voor Antwerpen-Gent op 35.7%.

Voor de selectie van de *Brusselse scholen* werden alle scholen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest Nederlandstalig onderwijs aanbieden gecontacteerd, concreet gaat het om dertig scholen. Van deze dertig scholen stemden uiteindelijk veertien toe om deel te nemen aan het onderzoek, zestien scholen weigerden. Dit brengt de responsgraad voor de Brusselse scholen op 46.7%.

Per school werd er een random selectie gemaakt van de klassen die bevestigd zouden worden. Dit gebeurde op basis van het studiejaar en de onderwijsvorm. Voor de Vlaamse

steekproef bedraagt het aantal te bevragen leerlingen van de 67 scholen 9276. De zeventien deelnemende Gentse en Antwerpse scholen tellen samen 2286 te bevragen leerlingen. De veertien Brusselse scholen, ten slotte, tellen 1805 te bevragen leerlingen. Omwille van de samenwerking met de onderzoekslijn vulden in de Vlaamse en de Antwerpse/Gentse scholen de helft van de leerlingen de JOP-schoolmonitor in. Dit brengt de totale steekproef voor de JOP-monitor op 4.638 (Vlaanderen) + 1.143 (Gent/Antwerpen) + 1.805 (Brussel), dus 7.586 leerlingen. Na afloop van het veldwerk, hebben uiteindelijk 6.802 respondenten deze vragenlijst ingevuld; dit betekent een responsgraad van 89.7%. Dit komt door afwezigheid door ziekte of schorsing van de leerlingen of door afwezigheid van bepaalde klassen omwille van een uitstap. Bij afwezigheid van volledige klassen is zoveel mogelijk getracht een latere afspraak te maken om deze klassen alsnog te kunnen bevragen, maar dit is echter niet voor elke klas gelukt.

1.6 Controle en data-invoer

De volgende stap in het onderzoek omhelst de controle op de kwaliteit van de ingevulde vragenlijsten en het inponsen van de gegevens. Vooraleer de vragenlijsten te laten inponsen, werden ze één voor één manueel nagekeken en geprecodeerd. Na een eerste cleaning zijn 72 vragenlijsten die niet of nauwelijks ingevuld bleken of waarvan het antwoordgedrag manifest onbetrouwbaar was uit het definitieve databestanden verwijderd. Dit brengt het aantal vragenlijsten dat effectief in de verschillende databestanden is opgenomen op 6.730: 2.010 jongeren vulden de vragenlijst voor de eerste graad in en 4.720 jongeren de vragenlijst voor tweede/derde graad.

De gegevens uit de vragenlijsten werden vervolgens ingeponst. Om de validiteit te verhogen en het aantal inponsfouten te minimaliseren, werden ze ingevoerd in een vooropgesteld programma in SPSS (data-entry) waarin de mogelijke *range* van antwoordcijfers ingebouwd worden. Op deze manier werd er gewaarschuwd wanneer een ander cijfer werd ingevoerd dan in het programma ingebouwd, dit resulteert in een laag aantal inponsfouten.

Vervolgens is op het aangeleverde databestand door de JOP-onderzoekers een bijkomende cleaning uitgevoerd, waarin op zoek is gegaan naar onmogelijke antwoordcombinaties. Deze bijkomende kwaliteitstoets heeft ertoe geleid dat in het databestand van de eerste graad nog tien respondenten uit het bestand verwijderd zijn omwille van manifest onbetrouwbare antwoordpatronen. In het databestand van de tweede en derde graad zijn al gevolg van deze procedure

1.7 Beoordelen van de representativiteit

Het gebruik van een schoolenquête heeft het voordeel dat alle jongeren die geselecteerd worden en die op het moment van de afname van de enquête op de school aanwezig zijn ook effectief bevroegd worden. Dit maakt dat de representativiteit van de data in termen van het aantal ingevulde vragenlijsten erg hoog is. Afwijkingen van deze representativiteit

kunnen bijgesteld worden aan de hand van wegingen (rekening houdend met geslacht, onderwijsvorm en onderwijsnet).

Eerst maken we een weging voor de leerlingen uit de eerste graad, deze jongeren werden omwille van hun jonge leeftijd op een andere manier bevraagd dan de leerlingen uit de tweede en de derde graad. Daarom zitten ze samen in een aparte databank en zal ook hun representativiteit apart berekend worden. Omdat er naast een representatieve Vlaamse steekproef ook eveneens een aanvulling gebeurde met (zoveel mogelijk) scholen uit de grootsteden Antwerpen, Gent en het Brussels Hoofdsteljk Gewest, is een afzonderlijke weging gebeurd voor beide steekproeven (Vlaamse versus grootstedelijke).

1.7.1 Representativiteit leerlingen eerste graad

De databank van de leerlingen uit de eerste graad werd gewogen naar geslacht en onderwijsnet, en dit op basis van gegevens verkregen van het departement onderwijs voor het schooljaar 2012-2013. Voor de weging van de data werd gebruik gemaakt van de cijfers over de eerste graad secundair onderwijs.

TABEL 1. Verdeling eerste graad Vlaanderen

	man	Vrouw	Totaal
Vrij	43728 (39.3%)	44232 (39.7%)	87960
Overige	13073 (11.7%)	10305 (9.2%)	23378
Totaal	56801	54537	111.338

TABEL 2. Verdeling eerste graad Vlaanderen (steekproef)

	man	Vrouw	Totaal
Vrij	409 (36%)	448 (39.4%)	857
Overige	152 (13.3%)	128 (11.3%)	280
Totaal	563	574	1137

TABEL 3. Verdeling eerste graad grootsteden

	man	Vrouw	Totaal
Vrij	6869 (31.5%)	7183 (32.9%)	14052
Overige	3920 (18%)	3833 (17.6%)	7753
Totaal	10749	11016	21805

TABEL 4. Verdeling eerste graad grootsteden (steekproef)

	man	Vrouw	Totaal
Vrij	237 (27.7%)	194 (22.7%)	431
Overige	229 (26.8%)	195 (22.8%)	424
Totaal	466	379	855

TABEL 5. Wegingscoëfficiënten eerste graad

	Populatie N	Proportie populatie	Steekproef N	Proportie van steekproef	Wegings- coëfficiënt
Grootstad-vrij-man	6869	.315	237	.277	1.38
Grootstad-vrij-vrouw	7183	.329	194	.227	1.45
Grootstad-overig-man	3920	.18	229	.268	0.67
Grootstad-overig-vrouw	3833	.176	195	.228	0.77
Vlaanderen-vrij-man	43728	.393	409	.36	1.09
Vlaanderen-vrij-vrouw	44232	.397	448	.394	1.01
Vlaanderen-overig-man	13073	.117	152	.133	0.88
Vlaanderen-overig-vrouw	10305	.092	128	.113	0.81

De wegingscoëfficiënten zijn gebaseerd op de percentages in de steekproef en in de bevolking.

In tabel 1.4 zien we in welke mate onze steekproef vertekend is naar onderwijsvorm. Categorieën die een weging van hoger dan 1 krijgen, zijn ondervertegenwoordigd in de steekproef en categorieën met een weging lager dan 1 zijn oververtegenwoordigd. De hoogste wegingscoëfficiënten vinden we terug bij de jongens die lesvolgen in een school die niet behoort tot het vrij onderwijs. De laagste wegingcoëfficiënt wordt gerapporteerd voor de jongens die wel les volgen in het vrij gesubsidieerd onderwijs.

1.7.2 Representativiteit 14- tot 18-jarigen

De data voor de leerlingen van de tweede en derde graad worden gewogen naar onderwijsvorm, onderwijsnet en geslacht. De 3 categorieën die we gebruiken om te wegen naar onderwijsvorm zijn (1) aso of kso, (2) tso en (3) bso. Het onderwijsnet verdelen we in twee groepen, enerzijds de leerlingen die les volgen in het vrij gesubsidieerd onderwijs ('vrij'), en anderzijds jongeren die in een ander onderwijsnet les volgen ('overig'). Ook hier wordt een afzonderlijke weging gemaakt voor respectievelijk de Vlaamse steekproef en de grootstedelijke steekproef ('Vlaanderen' versus 'grootstad').

TABEL 8. Verdeling tweede en derde graad Vlaanderen

	aso		tso		bso		Totaal
	M	V	M	V	M	V	
Vrij	35698 (15%)	44421 (18.7%)	33768 (14.2%)	27048 (11.4%)	21548 (9.1%)	19153 (8.1%)	181.636 (76.5%)
Overig	8286 (3.4%)	9710 (4.1%)	10593 (4.5%)	5920 (2.5%)	12536 (5.3%)	8712 (3.7%)	55757 (23.5%)
Totaal	43984	54131	44361	32968	34084	27865	237.393

TABEL 8B. Verdeling tweede en derde graad Vlaanderen (JOP-monitor)

	aso		tso		bso		Totaal
	M	V	M	V	M	V	
Vrij	408 (14.5%)	450 (16%)	298 (10.6%)	378 (13.5%)	217 (7.7%)	265 (9.4%)	2016 (71.8%)
Overig	139 (4.9%)	167 (5.9%)	129 (4.6%)	93 (3.3%)	146 (5.2%)	118 (4.2%)	792 (28.2%)
Totaal	547	617	427	471	363	383	2808

TABEL 10. Verdeling tweede en derde graad grootsteden

	aso		tso		bso		Totaal
	M	V	M	V	M	V	
Vrij	6784 (14.1%)	8893 (18.5%)	3903 (8.1%)	3699 (7.7%)	2869 (6%)	3084 (6.4%)	29232 (63%)
Overig	3222 (6.7%)	3968 (8.2%)	1996 (4.1%)	1762 (3.7%)	3125 (6.5%)	3088 (6.4%)	17161 (37%)
Totaal	10.006	12861	5899	5461	5994	6172	46393

TABEL 10B. Verdeling tweede en derde graad grootsteden (JOP-monitor)

	aso		tso		bso		Totaal
	M	V	M	V	M	V	
Vrij	256 (13.4%)	239 (12.5%)	87 (4.6%)	110 (5.8%)	87 (4.6%)	85 (4.5%)	864 (46%)
Overig	190 (9.9%)	203 (10.6%)	193 (10.1%)	131 (6.9%)	168 (8.8%)	115 (6%)	1000 (54%)
Totaal	446	442	280	241	255	200	1864

TABEL 12. Wegingscoëfficiënten tweede en derde graad

	Populatie N	Proportie populatie	Steekpro- ef N	Proportie van steek- proef	Wegings- coëfficiënt
Grootstad- vrij-aso-man	6784	.141	256	.134	1.05
Grootstad- vrij-aso-vrouw	8893	.185	239	.125	1.48
Grootstad- vrij-tso-man	3903	.081	87	.046	1.76
Grootstad- vrij-tso-vrouw	3699	.077	110	.058	1.33
Grootstad- vrij-bso-man	2869	.06	87	.046	1.30
Grootstad- vrij-bso-vrouw	3084	.064	85	.045	1.40
Grootstad-overig- aso-man	3222	.067	190	.099	.68
Grootstad-overig- aso-vrouw	3968	.082	203	.106	.77
Grootstad-overig- tso-man	1996	.041	193	.101	.50
Grootstad-overig- tso-vrouw	1762	.037	131	.069	.54
Grootstad-overig- bso-man	3125	.065	168	.088	.74
Grootstad-overig- bso-vrouw	3088	.064	115	.06	1.07
Vlaanderen- vrij-aso-man	35698	.15	408	.145	1.03
Vlaanderen- vrij-aso-vrouw	44421	.187	450	.16	1.17
Vlaanderen- vrij-tso-man	33768	.142	298	.106	1.34
Vlaanderen- vrij-tso-vrouw	27048	.114	378	.135	.84
Vlaanderen- vrij-bso-man	21548	.091	217	.077	1.18
Vlaanderen- vrij-bso-vrouw	19153	.081	265	.094	.86
Vlaanderen- overig- aso-man	8286	.034	139	.049	.69
Vlaanderen-overig- aso-vrouw	9710	.041	167	.059	.69

Vlaanderen-overig- tso-man	10593	.045	129	.046	.98
Vlaanderen-overig- tso-vrouw	5920	.025	93	.033	.76
Vlaanderen-overig- bso-man	12536	.053	146	.052	1.02
Vlaanderen-overig- bso-vrouw	8712	.037	118	.042	.88

2. Schaalconstructies eerste graad

2.1. Schaalconstructie

2.1.1. Inleiding

Meerdere concepten in de JOP-schoolmonitor 2013 worden gemeten aan de hand van schalen. Deze bestaan uit verschillende items die na samenvoeging een adequater zicht geven op het te meten concept. De schalen bouwen voort op schaalconstructies uit eerder onderzoek, maar werden in functie van dit onderzoek opnieuw getest op hun interne validiteit. In onderstaande tekst worden de factor- en betrouwbaarheidsanalyses besproken van deze schalen besproken en wordt telkens, indien mogelijk, kort beschreven hoe deze schaal ontwikkeld is. Vermits aparte vragenlijsten gebruikt zijn voor respectievelijk de eerste graad en de tweede en derde graad van het secundair onderwijs, waarbij in de eerste graad diverse schalen niet bevroegd zijn, worden de schaalconstructies voor beide vragenlijsten afzonderlijk besproken.

2.1.2. Zelfbeeld

De gebruikte schaal is de schaal voor positief zelfbeeld van Brutsaert (1986). Brutsaert ontwikkelde uit Rosenbergs *self-esteem*-schaal (Rosenberg 1965) en de Revised Janis Field scale (Eagle, 1967) een eigen meetinstrument om het positief zelfbeeld van laatstejaars uit het basisonderwijs te meten. Deze schaal van Brutsaert bevat 4 items en werd reeds vroeger succesvol uitgebreid met het algemeen welbevinden (Elchardus, Kavadias & Siongers). Ook in de voorgaande JOP-monitors werd deze schaal succesvol gebruikt om het persoonlijk zelfwaardegevoel te meten.

Een exploratieve factoranalyse toont één dimensie (eigenwaarde 2,52; verklaarde variantie 63,08%). Alle factorladingen zijn voldoende hoog zodat alle items gebruikt kunnen worden om de schaal 'zelfbeeld' aan te maken. De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is, de Cronbach α bedraagt .739.

TABEL 2.1. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'ZELFBEELD'

Items	Ladingen	Alpha
Ik vind dat ik trots kan zijn op wie ik ben	,846	,624
Ik vind mezelf best OK	,815	,635
Ik vind dat ik een aantal goede kwaliteiten heb	,785	,668
Algemeen genomen voel ik mezelf eigenlijk een mislukkeling	-,726	,780
Eigenwaarde	2,52	
Verklaarde Variantie	63,08%	
Cronbach α		,739

TABEL 2.2. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'ZELFBEELD'

	Zelfbeeld
N	1952
Missing	48
Gemiddelde	73,42
Standaardafwijking	18,38
Variantie	337,68

2.1.3. Angst voor criminaliteit

Voor het meten van angst voor criminaliteit hebben we gebruik gemaakt van een schaal

Alle items laden op de eerste (eigenwaarde 3,45; verklaarde variantie 68,98%) zodat een ééndimensionele schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel 2.3). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is, de Cronbach α bedraagt .882.

TABEL 2.3. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'ANGST VOOR CRIMINALITEIT'

Items	Ladingen	Alpha
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van overvallen of bedreigd te worden op straat	,908	,846
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van lastiggevallen te worden op straat	,874	,833
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van op straat aangevallen door iemand die je niet kent	,870	,843
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van diefstal van je GSM, MP3-speler	,748	,878
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van een inbraak bij je thuis	,738	,880
Eigenwaarde	3,45	
Verklaarde Variantie	68,98%	
Cronbach α		,882

TABEL 2.4. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'ANGST VOOR CRIMINALITEIT'

	Angst voor criminaliteit
N	1738
Missing	262
Gemiddelde	14,29

Standaardafwijking	20,62
Variantie	425,09

2.1.4. Relatie met ouders

Om de relatie met ouders te bestuderen, is gebruik gemaakt van vier schalen: responsiviteit vader, responsiviteit moeder, opvolging vader en opvolging moeder. Deze schalen zijn ontleed aan de Nijmeegse Opvoedingsvragenlijst, bewerkt door het project Opvoeden in Nederland (Van Ammers et al., 1998) en in Vlaanderen succesvol toegepast in het onderzoek 'Jongeren in Vlaanderen: gemeten en geteld' (Decaluwé, Goedseels et al., 2000).

Een exploratieve factoranalyse op de items over de responsiviteit van de vader toont een ééndimensionele structuur (eigenwaarde 3,03; verklaarde variantie 75,78%). Ook de items over de responsiviteit van de moeder vormen samen één schaal (eigenwaarde 3,04; verklaarde variantie 75,97%). Deze schalen gaan over de mate waarin vaders en moeders betrokken zijn op de gevoelens, problemen, aspiraties,... van hun kinderen. De twee andere schalen gaan over de opvolging door vader (eigenwaarde 2,76; verklaarde variantie 68,94%) en door moeder (eigenwaarde 2,76; verklaarde variantie 69,05%). Deze geeft aan in welke mate moeders en vaders weten wat hun kinderen doen. Opvolging is dus een vorm van pedagogische controle.

Tabel 2.5. Ladingen en betrouwbaarheid van de schaal 'Responsiviteit van vader'

Items	Ladingen	Alpha
Als het niet zo goed gaat met mij, dan lukt het mijn vader om mij te troosten	,891	,927
Als ik met mijn vader over mijn problemen praat, dan helpt hij mij echt	,888	,927
Mijn vader helpt mij goed als ik het moeilijk heb	,867	,933
Als ik verdrietig ben of ergens mee zit, dan heeft mijn vader dat in de gaten	,834	,930
Eigenwaarde	3,03	
Verklaarde Variantie	75,78%	
Cronbach α		,937

TABEL 2.6. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'RESPONSIVITEIT VAN MOEDER'

Items	Ladingen	Alpha
Als het niet zo goed gaat met mij, dan lukt het mijn moeder om mij te troosten	,898	,859
Als ik met mijn moeder over mijn problemen praat, dan helpt zij mij echt	,886	,844
Mijn moeder helpt mij goed als ik het moeilijk heb	,879	,851
Als ik verdrietig ben of ergens mee zit, dan heeft mijn moeder dat in de gaten	,822	,887
Eigenwaarde	3,04	
Verklaarde Variantie	75,97%	
Cronbach α		,892

TABEL 2.7. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'OPVOLGING DOOR VADER'

Items	Ladingen	Alpha
Mijn vader weet wat ik doe in mijn vrije tijd	,854	,794
Mijn vader weet wie mijn vrienden zijn	,780	,835
Mijn vader weet waar ik mijn geld aan uitgeef	,826	,810
Mijn vader weet waar ik naartoe ga als ik het huis uit ga	,860	,791
Eigenwaarde	2,76	
Verklaarde Variantie		68,94
Cronbach α		,849

TABEL 2.8. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'OPVOLGING DOOR MOEDER'

Items	Ladingen	Alpha
Mijn moeder weet wat ik doe in mijn vrije tijd	,872	,781
Mijn moeder weet wie mijn vrienden zijn	,757	,842
Mijn moeder weet waar ik mijn geld aan uitgeef	,833	,802
Mijn moeder weet waar ik naartoe ga als ik het huis uit ga	,857	,791
Eigenwaarde	2,76	
Verklaarde Variantie	69,05%	
Cronbach α		,846

TABEL 2.9. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHALEN (0-100) 'RESPONSIVITEIT VAN VADER', 'RESPONSIVITEIT VAN MOEDER', 'OPVOLGING DOOR VADER' EN 'OPVOLGING DOOR MOEDER'

	Responsiviteit van vader	Responsiviteit van moeder	Opvolging door vader	Opvolging door moeder
N	1928	1960	1930	1962
Missing	72	40	70	38
Gemiddelde	67,68	83,90	70,73	82,09
Standaardafwijking	26,90	20,39	26,27	20,70
Variantie	723,36	415,59	690,32	428,76

2.1.5. Schoolbeleving

Om schoolbeleving te onderzoeken, is een nieuw instrument ontwikkeld dat relevant is voor secundaire scholieren. Dit instrument combineert elementen uit bestaande meetinstrumenten. Enerzijds bestaat het uit items die peilen naar schoolwelbevinden. Tot nu toe is deze schaal vooral gebruikt onder secundaire scholieren (De Groof, Elchardus & Stevens, 2001). Deze schaal van welbevinden op school is gebaseerd op de algemene schoolbelevingschaal van Stoel (Stoel, 1980) en werd in Vlaanderen getest door Verhoeven, Vandenberghe en Van Damme (1992). De oorspronkelijke schaal van Stoel is aangepast aan het taalgebruik in Vlaanderen. Anderzijds zijn er items overgenomen uit een schaal die peilt naar de algemene tevredenheid met de opleiding gevolgd door hogeschoolstudenten. Deze schaal werd het eerst afgenomen onder studenten die een lerarenopleiding volgen aan een universiteit of een hogeschool (Matheus, Siongers & Vandenberghe, 2004). Verder bestaat de nieuwe schaal uit items die peilen naar contacten met leerkrachten. Deze items zijn ontleend aan een schaal die peilt naar het informeel klasklimaat bij secundaire scholieren (De Groof, Elchardus & Stevens, 2001).

Een tweede schaal kan gevormd worden met de items over het contact met leerkrachten of docenten. Deze tweede dimensie heeft een eigenwaarde van 1,81 en verklaart 45,21%

van de variantie in de items. De correlaties tussen de schaal over schoolbeleving en de schaal aangaande het contact met leerkrachten/docenten, ligt hoog (.435). Dat wijst er op dat de beleving van contacten met leerkrachten/docenten een integraal deel vormt van de algemene schoolbeleving en er bijgevolg niet los van kan gezien worden. Omdat het echter vanuit theoretisch standpunt interessant is om contacten met leerkrachten apart te beschouwen, worden twee afzonderlijke schalen geconstrueerd zonder overlappende items.

TABEL 2.10. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'CONTACT MET LEERKRACHTEN'

Items	Ladingen	Alpha
De leerkrachten op school respecteren mij	,870	,590
Ik ben tevreden over de contacten met de leerkrachten	,847	,639
Ik kan openlijk mijn mening geven, ook als die verschilt van die van de leerkrachten	,747	,781
Eigenwaarde	2,03	
Verklaarde Variantie	67,76%	
Cronbach α		,753

TABEL 2.11. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'CONTACT MET LEERKRACHTEN'

	Contact met leerkrachten
N	1971
Missing	29
Gemiddelde	66,84
Standaardafwijking	20,22
Variantie	409,05

2.1.6. Tevredenheid met het leven

De 12- en 13-jarige jongeren moesten aan de hand van acht items aangeven hoe tevreden ze zijn met hun leven. Deze schaal is ook in de voorgaande afnames van de JOP-monitor voorgelegd aan de respondenten. Deze items blijken alle voldoende hoog te scoren op een achterliggende dimensie, met een eigenwaarde van 3,995 en verklaarde variantie van 49,94%. Ook de betrouwbaarheid van deze schaal blijkt, met een Cronbach α van ,850 voldoende hoog te zijn.

TABEL 2.12. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'TEVREDENHEID'

	Ladingen	Alpha
Je leven in het algemeen	,780	,823
De relatie met je familie	,656	,839
De sociale contacten met vrienden en kennissen	,659	,838
De tijd voor jezelf en persoonlijke interesses	,706	,832
Je fysieke conditie	,710	,829
Je gewicht	,636	,844
Je uiterlijk	,750	,823
Je gezondheid	,744	,825
Eigenwaarde	3,995	
Verklaarde Variantie	49,94%	
Cronbach α	,850	

TABEL 2.13. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHALEN (0-100) 'TEVREDENHEID MET HET LEVEN ALGEMEEN' EN 'FYSIEKE TE-VREDENHEID'

	Tevredenheid leven
N	1952
Missing	48
Gemiddelde	74,94
Standaardafwijking	16,46
Variantie	270,97

2.1.7. Overlastpercepties

Deze schaal is een zelf ontwikkeld instrument om de ervaren aanwezigheid van fenomenen die mogelijk als overlast kunnen worden beschreven. Meer specifiek worden zes fenomenen, die in de Belgische Veiligheidsmonitor het meest frequent als problematisch worden omschreven, aan de respondenten voorgelegd. De deelnemers aan dit onderzoek dienden voor elk van de voorgelegde fenomenen aan te geven in welke mate ze deze als een probleem in de eigen woonbuurt ervaren.

Alle items laden op de eerste factor (eigenwaarde 4,51; verklaarde variantie 64,44%) zodat een ééndimensionele schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel *). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is: de cronbach α bedraagt .905.

TABEL 2.14. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL OVERLASTPERCEPTIESG

	Ladingen	Alpha
Bekladde gevels van woningen, deuren, enz. (graffiti)	,782	,894

Op het voetpad en de pleintjes ligt veel afval	,795	,892
Ruziënde buurtbewoners op straat	,829	,887
Mensen worden lastiggevallen of bedreigd op straat	,905	,875
Kapotte bus-, tram- of metrohokjes	,844	,885
Iemand verkoopt drugs (hasj, wiet,...) op straat	,876	,880
Groepjes rondhangende jongeren	,531	,919
Eigenwaarde	4,51	
Verklaarde Variantie	64,44%	
Cronbach α	,905	

TABEL 2.15. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'OVERLASTPERCEPTIES'

Overlastpercepties	
N	1879
Missing	121
Gemiddelde	27,67
Standaardafwijking	27,87
Variantie	776,88

2.1.8. Schaamte

Deze schaal is oorspronkelijk afkomstig uit het PADS+ (Peterborough Adolescent and Young Adult Development Study) project (Wikström & Butterworth, 2006). Deze schaal is bovendien in het Nederlands vertaald en succesvol gebruikt in het 'Study of Peers, Activities and Neighbourhoods' (SPAN) onderzoek dat aan het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving wordt gevoerd.

Alle items laden op de eerste (eigenwaarde 3,65; verklaarde variantie 60,90%) zodat een ééndimensionele schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel *). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is, cronbach α bedraagt .863.

TABEL 2.10. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'SCHAAMTE'

Items	Ladingen	Alpha
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op winkeldiefstal en je beste vrienden komen erachter?	,686	,856
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op winkeldiefstal en je leraren komen erachter?	,830	,826
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op winkeldiefstal en je ouders komen erachter?	,761	,847
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op het openbreken van een auto en je beste vrienden komen erachter?	,762	,838
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op het openbreken van een auto en je leraren komen erachter?	,842	,826
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op het openbreken van een auto en je ouders komen erachter?	,791	,845
Eigenwaarde	3,65	
Verklaarde Variantie	60,90%	
Cronbach α		,863

TABEL 2.11. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'SCHAAMTE'

	'Schaamte'
N	1760
Missing	240
Gemiddelde	77,36
Standaardafwijking	26,37
Variantie	695,37

2.1.9. Schuld

Deze schaal is oorspronkelijk afkomstig uit het PADS+ (Peterborough Adolescent and Young Adult Development Study) project (Wikström & Butterworth, 2006). Deze schaal is bovendien in het Nederlands vertaald en succesvol gebruikt in het 'Study of Peers, Activities and Neighbourhoods' (SPAN) onderzoek dat aan het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving wordt gevoerd.

Alle items laden op de eerste (eigenwaarde 3,10; verklaarde variantie 51,83%) zodat een één-dimensionale schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel *). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is, cronbach α bedraagt .808.

TABEL 2.10. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'SCHULD'

Items	Ladingen	Alpha
Zou je je schuldig voelen als je iets doet dat je van je ouders echt niet mag?	,620	,798
Zou je je schuldig voelen als je hebt afgekeken bij een toets of examen op school?	,663	,789
Zou je je schuldig voelen als je een andere leerling zo had gepest dat die moet huilen?	,733	,775
Zou je je schuldig voelen als je iets uit de winkel had gestolen?	,830	,747
Zou je je schuldig voelen als je iemand had geslagen die jou beledigde?	,698	,784
Zou je je schuldig voelen als je een auto had opengebroken?	,756	,773
Eigenwaarde	3,109	
Verklaarde Variantie	51.83%	
Cronbach α		,808

TABEL 2.11. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'SCHULD'

	'Schuld'
N	1770
Missing	230
Gemiddelde	64,17
Standaardafwijking	25,44
Variantie	647,23

2.1.10. Morele regels

Deze schaal is oorspronkelijk afkomstig uit het PADS+ (Peterborough Adolescent and Young Adult Development Study) project (Wikström & Butterworth, 2006). Deze schaal is bovendien in het Nederlands vertaald en succesvol gebruikt in het 'Study of Peers, Activities and Neighbourhoods' (SPAN) onderzoek dat aan het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving wordt gevoerd.

Alle items laden op de eerste (eigenwaarde 4,67; verklaarde variantie 58,44%) zodat een ééndimensionele schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel *). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is, de Cronbach α bedraagt .893.

TABEL 2.10. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'MORELE REGELS'

Items	Ladingen	Alpha
Hoe verkeerd vind je wegblijven van school zonder geldige reden	,751	,881
Hoe verkeerd vind je liegen, ongehoorzaam zijn of brutaal zijn tegen leerkrachten	,717	,881
Hoe verkeerd vind je skateboarden op een plaats waar skateboarden verboden is	,597	,895
Hoe verkeerd vind je iemand pesten met zijn of haar kleding	,725	,880
Hoe verkeerd vind je het licht van een lantaarnpaal kapot maken voor de lol	,815	,873
Hoe verkeerd vind je een CD stelen uit een winkel	,843	,871
Hoe verkeerd vind je inbreken of proberen in te breken in een gebouw om iets te stelen	,833	,875
Hoe verkeerd vind je een wapen of dwang gebruiken om geld of andere dingen van iemand af te pakken	,804	,878
Eigenwaarde	4,67	
Verklaarde Variantie	58,44%	
Cronbach α		,893

TABEL 2.11. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'MORELE REGELS'

	Morele regels
N	1736
Missing	264
Gemiddelde	72,14
Standaardafwijking	21,78
Variantie	474,38

3. Schaalconstructies vragenlijst tweede en derde graad

3.1. Inleiding

Meerdere concepten in de JOP-schoolmonitor 2013 worden gemeten aan de hand van schalen. Deze bestaan uit verschillende items die na samenvoeging een adequater zicht geven op het te meten concept. De schalen bouwen voort op schaalconstructies uit eerder onderzoek, maar werden in functie van dit onderzoek opnieuw getest op hun interne validiteit. In onderstaande tekst worden de factor- en betrouwbaarheidsanalyses besproken.

3.2. Zelfbeeld

De gebruikte schaal is de schaal voor positief zelfbeeld van Brutsaert (1986). Brutsaert ontwikkelde uit Rosenbergs *self-esteem*-schaal (Rosenberg 1965) en de Revised Janis Field scale (Eagle, 1967) een eigen meetinstrument om het positief zelfbeeld van laatstejaars uit het basisonderwijs te meten. Deze schaal van Brutsaert bevat vier items en werd reeds vroeger succesvol uitgebreid met het algemeen welbevinden (Elchardus, Kavadias & Siongers).

Een exploratieve factoranalyse toont één dimensie (eigenwaarde 2,68; verklaarde variantie 53,68%).

TABEL 3.1 LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'ZELFBEELD'

Items	Ladingen	Alpha
Ik vind dat ik trots kan zijn op wie ik ben	,827	,629
Ik vind mezelf best OK	,753	,868
Ik vind dat ik een aantal goede kwaliteiten heb	,819	,666
Algemeen genomen voel ik mezelf eigenlijk een mislukkeling	-,550	,786
Eigenwaarde	2,68	
Verklaarde Variantie	53,68%	
Cronbach α		,747

TABEL 3.2: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'ZELFBEELD'

	Zelfbeeld
N	1582
Missing	80
Gemiddelde	74,25
Standaardafwijking	16,21
Variantie	252,93

3.3. Negatief toekomstperspectief

Voor het meten van het negatief toekomstperspectief hebben we een beroep gedaan op een meetinstrument ontworpen voor een tijdsbudgetonderzoek bij werklozen (Elchardus, Enhus, et al., 1984). Het is ten dele gebaseerd op een schaal van Winnubst (Winnubst, 1975).

De exploratieve factoranalyse toont een ééndimensionele structuur (eigenwaarde 2,42; verklaarde variantie 48,42%). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is, cronbach α bedraagt .731.

TABEL 3.3: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'NEGATIEF TOEKOMSTPERSPECTIEF'

Items	Ladingen	Alpha
Ik zie mijn toekomst vaak somber in	,	,
Het lijkt alsof ik in mijn leven geen doel heb	,	,
Ik ben er zeker van dat mij een schitterende toekomst te wachten staat	-,	,
Ik kijk vol verwachting uit naar de toekomst	-,	,
Eigenwaarde	%	
Verklaarde Variantie		
Cronbach α		,

TABEL 3.4: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'NEGATIEF TOEKOMSTPERSPECTIEF'

Negatief toekomstperspectief
N
Missing
Gemiddelde
Standaardafwijking
Variantie

3.4. Onveiligheidsgevoelens

Voor het meten van het onveiligheidsgevoel hebben we gebruik gemaakt van de schaal ontwikkeld voor een onderzoek naar middenveldparticipatie (Smits, Elchardus et al., 2000). Deze schaal was oorspronkelijk bedoeld voor volwassenen en werd voor het onderzoek naar maatschappelijke participatie van jongeren (Smits, 2004) aangepast aan de onderzoeksbevolking. Het peilt naar het subjectief onveiligheidsgevoel van jongeren. In de JOP-schoolmonitor 2013 is de oorspronkelijke schaal die uit acht items bestaat, ingekort en zijn slechts vijf items bevraagd. De vijf items die in de voorgaande afnames van de JOP-monitor de hoogste factorladingen hadden, zijn in deze JOP-schoolmonitor 2013 opgenomen.

Een exploratieve factoranalyse suggereert een dimensie. Alle items laden op de eerste (eigenwaarde 3,54; verklaarde variantie 44,29%), terwijl een tweede dimensie (eigenwaarde 1.18; verklaarde variantie 14,84%) vooral de items onderscheidt waarin het veiligheidsgevoel 's avonds of 's nachts, en in bepaalde wijken aan bod komt. Beide dimensies hangen evenwel sterk samen, zodat een ééndimensionele schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel 3.5).

TABEL 3.5: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'ONVEILIGHEIDSGEVOELENS'

Items	Ladingen	Alpha
De laatste jaren zijn de straten onveiliger geworden	,795	,767
's Avonds moet je op straat extra voorzichtig zijn	,802	,765
Uit angst dat er mij iets overkomt, durf ik 's avonds niet meer alleen op straat komen	,769	,772
Uit angst om overvallen te worden, durf ik niet in bepaalde wijken komen	,763	,767
Het is vandaag de dag te onveilig om kinderen alleen op straat te laten	,667	,808
Eigenwaarde	2,89	
Verklaarde Variantie	57,86%	
Cronbach α		,814

TABEL 3.6: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'ONVEILIGHEIDSGEVOELENS'

Onveiligheidsgevoelens	
N	3857
Missing	
Gemiddelde	53.14
Standaardafwijking	20,61
Variantie	424,96

3.5. Relatie met ouders

Om de relatie met ouders te bestuderen is gebruik gemaakt van vier schalen: responsiviteit vader, responsiviteit moeder, opvolging vader en opvolging moeder. Deze schalen zijn ontleend aan de Nijmeegse Opvoedingsvragenlijst, bewerkt door het project Opvoeden in Nederland (Van Ammers et al., 1998) en in Vlaanderen succesvol toegepast in het onderzoek 'Jongeren in Vlaanderen: gemeten en geteld' (Decaluwé, Goedseels et al., 2000).

Een exploratieve factoranalyse op de items over de responsiviteit van de vader toont een ééndimensionele structuur (eigenwaarde 3,13; verklaarde variantie 78,24%). Ook de items over de responsiviteit van de moeder vormen samen één schaal (eigenwaarde 6,12; verklaarde variantie 76,55%). Deze schalen gaan over de mate waarin vaders en moeders betrokken zijn op de gevoelens, problemen, aspiraties,... van hun kinderen. Een laatste schaal gaat over de opvolging door ouders (eigenwaarde 3.13; verklaarde variantie 52,27%). Deze geeft aan in welke mate moeders en vaders weten wat hun kinderen doen. Opvolging is dus een vorm van pedagogische controle.

TABEL 2.7: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'RESPONSIVITEIT VADER'

Items	Ladingen	Alpha
Als het niet zo goed gaat met mij, dan lukt het mijn vader om mij te troosten	,912	,864
Als ik met mijn vader over mijn problemen praat, dan helpt hij mij echt	,900	,871
Mijn vader helpt mij goed als ik het moeilijk heb	,893	,864
Als ik verdrietig ben of ergens mee zit, dan heeft mijn vader dat in de gaten	,833	,906
Eigenwaarde	3,13	
Verklaarde Variantie		78,24%
Cronbach α		,907

TABEL 2.8: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'RESPONSIVITEIT MOEDER'

Items	Ladingen	Alpha
Als het niet zo goed gaat met mij, dan lukt het mijn moeder om mij te troosten	,914	,871
Als ik met mijn moeder over mijn problemen praat, dan helpt zij mij echt	,913	,
Mijn moeder helpt mij goed als ik het moeilijk heb	,895	,
Als ik verdrietig ben of ergens mee zit, dan heeft mijn moeder dat in de gaten	,837	,
Eigenwaarde	3,17	
Verklaarde Variantie		79,29%
Cronbach α		,911

TABEL 2.9: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'OPVOLGING DOOR VADER'

Items	Ladingen	Alpha
Mijn vader weet wat ik doe in mijn vrije tijd	,876	,825
Mijn vader weet wie mijn vrienden zijn	,799	,866
Mijn vader weet waar ik mijn geld aan uitgeef	,848	,841
Mijn vader weet waar ik naartoe ga als ik het huis uit ga	,884	,820
Eigenwaarde	2,91	
Verklaarde Variantie		72,67%
Cronbach α		,874

TABEL 2.9: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'OPVOLGING DOOR MOEDER'

Items	Ladingen	Alpha
Mijn moeder weet wat ik doe in mijn vrije tijd	,892	,820
Mijn moeder weet wie mijn vrienden zijn	,793	,872
Mijn moeder weet waar ik mijn geld aan uitgeef	,850	,844
Mijn moeder weet waar ik naartoe ga als ik het huis uit ga	,883	,825
Eigenwaarde	2,93	
Verklaarde Variantie	73,15%	
Cronbach α		,876

TABEL 2.10: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHALEN (0-100) 'RESPONSIVITEIT VAN VADER', 'RESPONSIVITEIT VAN MOEDER' EN 'OPVOLGING DOOR VADER' EN 'OPVOLGING DOOR MOEDER'

	Responsiviteit vader	Responsiviteit moeder	Opvolging door vader	Opvolging door moeder
N	4538	4624	4542	4630
Missing				
Gemiddelde	62,49	78,84	67,29	78,85
Standaardafwijking	27,80	22,56	25,97	21,15
Variantie	773,02	508,94	674,43	447,40

3.6. Schoolbeleving

Schoolbeleving is sinds de eerste JOP-monitor in 2005-2006 aanwezig als kernthema in de JOP-monitors. Er werd hierbij steeds gepeild naar algemeen schoolwelbevinden en contacten met leerkrachten. Voor JOP3 werd gekozen om het thema schoolbeleving verder te verdiepen door meerdere deelaspecten van schoolbeleving te bevragen (de school als plek om te leren, werken, ontmoeten, zichzelf te ontplooiën...). Omwille van het exploratief karakter van deze vraagstelling en de wens om ook andere thema's voldoende aan bod te laten komen in de JOP-vragenlijst, werden verschillende bestaande schalen gereduceerd, gecombineerd en aangevuld met nieuwe elementen. Er werd in eerste instantie een item in de vragen opgenomen dat als indicatie kan dienen voor een **algemeen gevoel van onbehagen op school** met verschillende mogelijke oorzaken. Het item 'Ik voel me vaak ongelukkig als ik op school ben' wijkt licht af van één van de schaalitems voor schoolwelbevinden in de vorige JOP-monitors ('Ik voel me ongelukkig op deze school'). De reden hiervoor is dat we een indicatie van schoolbeleving zochten die niet noodzakelijk verwijst naar de specificiteit van de eigen school. Om verschillende deelaspecten van schoolbeleving in beeld te kunnen brengen, werden onder meer een aantal items integraal overgenomen uit de vorige JOP-monitors. Dit betreft het item 'Ik zou graag van school veranderen' en twee items van de schaal 'contact met leerkrachten'. Daarnaast werden subschalen en schaalitems overgenomen uit ander onderzoek. Zo is het item 'de leerkrachten op school respecteren mij' gebaseerd op de Vlaamse 'Oprit 14'-studie (Clycg and Vandenbroucke 2012) en vormt het mogelijks een naar afkomst variërend aspect van de

relatie tussen scholieren en leerkrachten. Een aantal items hebben voorts te maken met de percepties van scholieren omtrent hun aankunnen van de studies en hun presteren in de klas. Twee van deze items komen uit de schaal studiedruk die onder meer gebruikt werd door Stevens et al. (2006). Een derde item 'Ik verwerk de leerstof meestal trager dan de anderen van mijn klas' komt uit de schaal 'academisch zelfconcept' van Stoel. Een laatste item peilt naar de inschatting die studenten maken van hun schools presteren in vergelijking met klasgenoten. Een van de deelaspecten van schoolbeleving – welke vroeger mee opgenomen werd in de JOP-schaal voor schoolwelbevinden – betreft de attitude tegenover opleiding/studierichting/studie-inhoud. Hiervoor werden twee nieuwe items bevroegd. In voorgaande jaren werd in de JOP-monitor vooralsnog geen aandacht besteed aan de contacten met leeftijdsgenoten als onderdeel van de schoolbeleving. Het blijkt echter uit verkennende gesprekken met scholieren (als onderdeel van de voorbereiding van JOP3) dat jongeren vaak aangeven dat ze graag naar school gaan, en wel omdat ze er vriendschap ervaren. Om dit hiaat op te vangen werd de PRIMA-schaal 'sociale aanvaarding' zoals gebruikt door Vandenberghe et al. (2011) aangepast aan de context van het secundair onderwijs en gereduceerd tot 4 items. Ook werd met een extra item gepeild naar non-formele integratie in de school: 'Ik neem deel aan veel (niet-verplichte) activiteiten op/met school (cf. 'school belonging' in Van Houtte and Van Maele 2012).

Al deze aspecten van schoolbeleving werden opgenomen in de vragenlijst voor de eerste graad van het secundair onderwijs. In de tweede en derde graad werden nog een aantal bijkomende items opgenomen om te peilen naar een aantal aspecten van het schoolklimaat (subjectief eigenaarschap en perceptie egalitair klimaat) en om – geïnspireerd door uitspraken van secundaire scholieren tijdens klasgesprekken – te kijken of scholieren een onderscheid maken tussen oninteressant lesgeven en oninteressante vakinhouden.)

TABEL 3.12: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'CONTACT MET LEERKRACHTEN'

Items	Ladingen	Alpha
De meeste leerkrachten zijn bereid om met mij te praten als mij iets niet bevalt	,	,
Ik ben tevreden over de contacten met de leerkrachten	,	,
Ik kan openlijk mijn mening geven, ook als die verschilt van die van de leerkrachten	,	,
Mijn leerkrachten nemen me niet serieus	-,	,
Eigenwaarde		
Verklaarde Variantie		
Cronbach α		,

TABEL 3.13: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'CONTACT MET LEERKRACHTEN/DOCENTEN'

Contact met leerkrachten/docenten
N
Missing
Gemiddelde
Standaardafwijking
Variantie

3.7. Ethnocentrisme

De gebruikte schaal naar ethnocentrisme is gebaseerd op een schaal ontwikkeld door Billiet, Carton et al. (1990). In de loop van de jaren is deze schaal meerdere malen aangepast. Ze werd onder andere meer afgestemd op een jongere onderzoeksgroep in 1996. Zo werd het item 'Migranten komen hier profiteren van onze sociale zekerheid' aangepast tot 'Migranten komen hier profiteren van de uitkeringen'. Het item 'Gastarbeiders zijn een gevaar voor de tewerkstelling van Belgen' werd vervangen door het item 'Gastarbeiders nemen ons werk af' (Elchardus, Kavadias et al., 1998). In 2001 werd er verder geschaafd aan deze vragen. Omdat de migrantenbevolking veel breder is dan 'gastarbeiders' en dit woord nogal sterk verouderd overkomt, werd toen beslist om gastarbeiders te vervangen door migrant, asielzoeker of vreemdeling. Bovendien werd de schaal iets meer uitgebalanceerd (De Groof, Elchardus et al., 2001). Het meetinstrument opgenomen in JOP-monitor 2 werd nog verder uitgebalanceerd. Hiertoe werden enkele positief geformuleerde items uit de bevraging 'Jongeren gemeten en geteld' geïntegreerd in de bestaande schaal (Decaluwé, Goedseels et al., 2000). In het kader van de huidige JOP-schoolmonitor 2013 is ervoor geopteerd de schaal te beperken tot vier items. Hiervoor zijn de items weerhouden die in de vorige afname de hoogste factorladingen hadden en is er tevens voor een gebalanceerde schaal gezorgd, met twee positief en twee negatief geformuleerde items.

Een exploratieve principale factoranalyse op deze items bevestigt dat deze items samen een schaal vormen. De onderliggende dimensie is een schaal voor ethnocentrisme bij jongeren met een eigenwaarde van 4,11. Samen verklaren de vier items 51,42% van de variantie.

TABEL 3.15: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'ETNOCENTRISME'

Items	Ladingen	Alpha
Migranten komen hier profiteren van de uitkeringen	,'	,'
België kan beter geen asielzoekers toelaten	,'	,'
Ik vind dat we veel kunnen bijleren van mensen uit andere culturen	-,	,'
Vreemden nemen ons werk af	,'	,'
Eigenwaarde		
Verklaarde Variantie		
Cronbach α		.

TABEL 3.16: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'ETNOCENTRISME'

Etnocentrisme
N
Missing
Gemiddelde
Standaardafwijking
Variantie

3.8. Tevredenheid met het leven

De jongeren moesten aan de hand van tien items aangeven hoe tevreden ze zijn met hun leven. Factoranalyse wijst uit dat er een onderliggende structuur bestaat met twee dimensies. Een eerste dimensie kan omschreven worden als de tevredenheid met het leven in het algemeen (levensstandaard, relaties, tijd voor jezelf), deze dimensie verklaart 46% van de variantie en heeft een cronbach alpha van .837. Een tweede dimensie zegt iets over de tevredenheid met het lichaam (conditie, gezondheid, uiterlijk), deze dimensie verklaart 13% van de variantie en heeft een cronbach alpha van .779.

TABEL 3.26: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'TEVREDENHEID'

	Leven	Fysiek
Je levensstandaard	,'	,'
Je leven in het algemeen	,'	,'
Je woning	,'	,'
De relatie met je familie	,'	,'
De sociale contacten met vrienden en kennissen	,'	,'
De tijd voor jezelf en persoonlijke interesses	,'	,'
Je fysieke conditie	,'	,'
Je gewicht	,'	,'
Je uiterlijk	,'	,'
Je gezondheid	,'	,'
Eigenwaarde		
Verklaarde Variantie	,'	
Cronbach α		

TABEL 3.27: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHALEN 'TEVREDENHEID LEVEN' EN 'TEVREDENHEID FYSIEK'

	Tevredenheid leven	Tevredenheid fysiek
N		
Missing		
Gemiddelde		
Standaardafwijking		
Variantie		

3.8.1. Autoritarisme

TABEL 3.36: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'AUTORITARISME'

We hebben nood aan sterke leiders die ons voorschrijven wat we moeten doen	,784	,525
Er zijn twee soorten mensen: sterken en zwakkelingen	,777	,537
Als de mensen minder zouden praten en harder zouden werken, zou alles beter gaan	,739	,591

Eigenwaarde	1,76
Verklaarde Variantie	58,81%
Cronbach α	,648

TABEL 3.37: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'AUTORITARISME'

Autoritarisme	
N	
Missing	
Gemiddelde	
Standaardafwijking	
Variantie	

3.8.2. Houding tov Joden

TABEL 3.38: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'HOUDING TOV JODEN'

De joden willen alles domineren	,	,
Joden zetten aan tot oorlog en geven anderen de schuld ervan	,	,
De meeste joden denken dat zij beter zijn dan anderen	,	,
Als je met joden zaken doet, moet je extra goed oppassen	,	,
Eigenwaarde		
Verklaarde Variantie	%	
Cronbach α	,	

TABEL 3.39: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'HOUDING TOV JODEN'

Houding tov Joden	
N	
Missing	
Gemiddelde	
Standaardafwijking	
Variantie	

3.8.3. Angst voor criminaliteit

Items	Ladingen	Alpha
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van overvallen of bedreigd te worden op straat	,908	,846
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van lastiggevallen te worden op straat	,874	,833
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van op straat aangevallen door iemand die je niet kent	,870	,843
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van diefstal van je GSM, MP3-speler	,748	,878
Hoe vaak ben je tijdens het voorbije jaar bang geweest om het slachtoffer te worden van een inbraak bij je thuis	,738	,880
Eigenwaarde	3,45	
Verklaarde Variantie	68,98%	
Cronbach α		,882

TABEL 3.37: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'ANGST VOOR CRIMINALITEIT'

Angst voor criminaliteit
N
Missing
Gemiddelde
Standaardafwijking
Variantie

3.8.4. Percepties van overlast

Deze schaal is een zelf ontwikkeld instrument om de ervaren aanwezigheid van fenomenen die mogelijk als overlast kunnen worden beschreven. Meer specifiek worden zes fenomenen, die in de Belgische Veiligheidsmonitor het meest frequent als problematisch worden omschreven, aan de respondenten voorgelegd. De deelnemers aan dit onderzoek dienden voor elk van de voorgelegde fenomenen aan te geven in welke mate ze deze als een probleem in de eigen woonbuurt ervaren.

Alle items laden op de eerste factor (eigenwaarde 4,51; verklaarde variantie 64,44%) zodat een ééndimensionele schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel *). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is: de cronbach α bedraagt .905.

TABEL 3.36: LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'OVERLASTPERCEPTIES'

OVERLASTPERCEPTIES		
	,784	,525
	,777	,537
	,739	,591
Eigenwaarde	1,76	
Verklaarde Variantie	58,81%	
Cronbach α		,648

TABEL 3.37: BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'OVERLASTPERCEPTIES

Autoritarisme	
N	
Missing	
Gemiddelde	
Standaardafwijking	
Variantie	

3.8.5. Schaamte

Deze schaal is oorspronkelijk afkomstig uit het PADS+ (Peterborough Adolescent and Young Adult Development Study) project (Wikström & Butterworth, 2006). Deze schaal is bovendien in het Nederlands vertaald en succesvol gebruikt in het 'Study of Peers, Activities and Neighbourhoods' (SPAN) onderzoek dat aan het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving wordt gevoerd.

Alle items laden op de eerste (eigenwaarde 3,65; verklaarde variantie 60,90%) zodat een één-dimensionale schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel *). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is, cronbach α bedraagt .863.

TABEL 2.10. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'SCHAAMTE'

Items	Ladingen	Alpha
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op winkeldiefstal en je beste vrienden komen erachter?	,686	,856
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op winkeldiefstal en je leraren komen erachter?	,830	,826
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op winkeldiefstal en je ouders komen erachter?	,761	,847
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op het openbreken van een auto en je beste vrienden komen erachter?	,762	,838
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op het openbreken van een auto en je leraren komen erachter?	,842	,826
Zou jij je schamen als je betrappt wordt op het openbreken van een auto en je ouders komen erachter?	,791	,845
Eigenwaarde	3,65	
Verklaarde Variantie	60,90%	
Cronbach α		,863

TABEL 2.11. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'SCHAAMTE'

	'Schaamte'
N	1760
Missing	240
Gemiddelde	77,36
Standaardafwijking	26,37
Variantie	695,37

3.8.6. Schuld

Deze schaal is oorspronkelijk afkomstig uit het PADS+ (Peterborough Adolescent and Young Adult Development Study) project (Wikström & Butterworth, 2006). Deze schaal is bovendien in het Nederlands vertaald en succesvol gebruikt in het 'Study of Peers, Activities and Neighbourhoods' (SPAN) onderzoek dat aan het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving wordt gevoerd.

Alle items laden op de eerste (eigenwaarde 3,10; verklaarde variantie 51,83%) zodat een één-dimensionale schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel *). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is, cronbach α bedraagt .808.

TABEL 2.10. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'SCHULD'

Items	Ladingen	Alpha
Zou je je schuldig voelen als je iets doet dat je van je ouders echt niet mag?	,620	,798
Zou je je schuldig voelen als je hebt afgekeken bij een toets of examen op school?	,663	,789
Zou je je schuldig voelen als je een andere leerling zo had gepest dat die moet huilen?	,733	,775
Zou je je schuldig voelen als je iets uit de winkel had gestolen?	,830	,747
Zou je je schuldig voelen als je iemand had geslagen die jou beledigde?	,698	,784
Zou je je schuldig voelen als je een auto had opengebroken?	,756	,773
Eigenwaarde	3,109	
Verklaarde Variantie	51.83%	
Cronbach α		,808

TABEL 2.11. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'SCHULD'

	'Schuld'
N	1770
Missing	230
Gemiddelde	64,17
Standaardafwijking	25,44
Variantie	647,23

3.8.7. Morele regels

Deze schaal is oorspronkelijk afkomstig uit het PADS+ (Peterborough Adolescent and Young Adult Development Study) project (Wikström & Butterworth, 2006). Deze schaal is bovendien in het Nederlands vertaald en succesvol gebruikt in het 'Study of Peers, Activities and Neighbourhoods' (SPAN) onderzoek dat aan het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving wordt gevoerd.

Alle items laden op de eerste (eigenwaarde 4,67; verklaarde variantie 58,44%) zodat een één-dimensionale schaal is geconstrueerd waarin alle items werden opgenomen (zie tabel *). De betrouwbaarheidsanalyse geeft aan dat de schaal erg solide is, de Cronbach α bedraagt .893.

TABEL 2.10. LADINGEN EN BETROUWBAARHEID VAN DE SCHAAL 'MORELE REGELS'

Items	Ladingen	Alpha
Hoe verkeerd vind je wegblijven van school zonder geldige reden	,751	,881
Hoe verkeerd vind je liegen, ongehoorzaam zijn of brutaal zijn tegen leerkrachten	,717	,881
Hoe verkeerd vind je skateboarden op een plaats waar skateboarden verboden is	,597	,895
Hoe verkeerd vind je iemand pesten met zijn of haar kleding	,725	,880
Hoe verkeerd vind je het licht van een lantaarnpaal kapot maken voor de lol	,815	,873
Hoe verkeerd vind je een CD stelen uit een winkel	,843	,871
Hoe verkeerd vind je inbreken of proberen in te breken in een gebouw om iets te stelen	,833	,875
Hoe verkeerd vind je een wapen of dwang gebruiken om geld of andere dingen van iemand af te pakken	,804	,878
Eigenwaarde	4,67	
Verklaarde Variantie	58,44%	
Cronbach α		,893

TABEL 2.11. BESCHRIJVING VAN DE SOMSCHAAL (0-100) 'MORELE REGELS'

	Morele regels
N	1736
Missing	264
Gemiddelde	72,14
Standaardafwijking	21,78
Variantie	474,38

3.8.8. Genderrollen

Gelijke genderverdeling & Positieve discriminatie

Tabel *.

	Ladingen
Bedrijven moeten aangemoedigd worden om evenveel mannen als vrouwen aan te nemen	,792
Het is belangrijk dat er evenveel mannen als vrouwen in het parlement zitten	,772
Mannen en vrouwen moeten evenveel doen in het huishouden	,679
Er zouden op school kooklessen moeten zijn voor jongens én meisjes	,668
Mannen en vrouwen moeten evenveel verdienen bij gelijk werk	,584
Eigenwaarde	2,472
Verklaarde Variantie	49,44%
Cronbach α	,744

Gelijke Gender Verdeling	
N	3083
Missing	50
Gemiddelde	68,11
Standaardafwijking	16,68
Variantie	278,22

Tabel 3.1 Ladingen en betrouwbaarheid van de schaal 'Positieve Discriminatie'

Items	Ladingen
Als een bedrijf niet evenveel mannen als vrouwen tewerkstelt, moet het een boete betalen	,909
Politieke partijen die niet evenveel mannen als vrouwen op hun lijst hebben staan, moeten beboet worden	,906
Er zijn minder vrouwen actief in de politiek dan mannen. Politieke partijen moeten daarom opleidingen voorzien voor vrouwen.	,650
Als een vader minder ouderschapsverlof opneemt dan een moeder, moeten ze minder kindergeld krijgen	,511
Eigenwaarde	2,331
Verklaarde Variantie	58,28%
Cronbach α	,745

TABEL*.

Positieve Discriminatie

N	3068
Missing	65
Gemiddelde	32,35
Standaardafwijking	17,12
Variantie	293,11

3.8.9. Sexisme

3.8.9.1 Benevolent sexism

Items	Ladingen	
Elke man heeft een vrouw nodig die hij aanbidt	,752	
Een vrouw moet door haar man bewonderd worden	,718	
Veel vrouwen hebben een zekere echtheid en puurheid die weinig mannen bezitten	,690	
In vergelijking met mannen zijn vrouwen eerlijker	,687	
Eigenwaarde		2,030
Verklaarde Variantie		50,75%
Cronbach α		,679

Benevolent Sexism	
N	1337
Missing	34
Gemiddelde	48,30
Standaardafwijking	16,86
Variantie	284,28

3.8.9.2. Hostile Sexism

Tabel 3.1 Ladingen en betrouwbaarheid van de schaal 'Hostile Sexism'

Items	Ladingen
De meeste vrouwen appreciëren niet ten volle wat mannen allemaal voor hen doen	,803
Vrouwen voelen zich te gemakkelijk beledigd	,761
Vrouwen zeggen dat ze 'gelijkheid' willen, maar ze willen eigenlijk allerlei voordelen	,743

Als een vrouw een man heeft die haar lief heeft, tracht ze hem te controleren	,724
Eigenwaarde	2,301
Verklaarde Variantie	57,51%
Cronbach α	,751

Tabel 3.2: Beschrijving van de somschaal (0-100) 'Hostile Sexism'

Hostile Sexism	
N	
Missing	
Gemiddelde	
Standaardafwijking	
Variantie	

3.8.9.3. Benevolence towards men

Benevolence Towards Men	
Items	Ladingen
Een vrouw heeft een man nodig die ze aanbidt	,824
Een vrouw heeft nood aan een man die haar koestert en bewondert	,798
Een vrouw moet voor haar man zorgen, zelfs indien beide partners werken	,721
Vergeleken met vrouwen zijn mannen minder snel hulpeloos in noodsi- tuaties	,542
Eigenwaarde	2,129
Verklaarde Variantie	53,23%
Cronbach α	,700

Tabel 3.2: Beschrijving van de somschaal (0-100) 'Benevolence Towards Men'

Benevolence Towards Men	
N	1717
Missing	42
Gemiddelde	51,58
Standaardafwijking	17,89
Variantie	320,01

3.8.9.4. Hostility towards men

Tabel 3.1 Ladingen en betrouwbaarheid van de schaal 'Hostility Towards Men'

Items	Ladingen	Alpha
Mannen zullen altijd vechten om meer controle en macht in de samenleving te hebben dan vrouwen	,821	
In een gesprek met vrouwen trachten mannen vaak te domineren	,812	
Als mannen vrouwen proberen te 'helpen', willen ze vaak gewoon aantonen dat ze beter zijn dan vrouwen	,791	
De meeste mannen zeggen voor gelijkheid tussen man en vrouw te zijn, maar menen het niet	,749	
Eigenwaarde	2,522	
Verklaarde Variantie	63,05%	
Cronbach α	,805	

Tabel: Beschrijving van de somschaal (0-100) 'Hostility Towards Men'

	Hostility Towards Men
N	1708
Missing	51
Gemiddelde	50,28
Standaardafwijking	17,66
Variantie	312,04

3.8.10. Gender stereotypen

3.8.10.1. Gender stereotypen naar mannen

Items	Ladingen
Bekwaam	,762
Lief	,753
Eerlijk	,715
Vriendelijk	,681

Slim	,667	
Hardwerkend	,643	
Sociaal	,637	
Georganiseerd	,544	
Eigenwaarde		
Verklaarde Variantie		%
Cronbach α		,

Tabel 3.2: Beschrijving van de somschaal (0-100) 'Gender Stereotypen Mannen'

Gender Stereotypen Mannen	
N	
Missing	
Gemiddelde	
Standaardafwijking	
Variantie	

3.8.10.2. Gender stereotypen naar vrouwen

Tabel 3.1 Ladingen en betrouwbaarheid van de schaal 'Gender Stereotypen Vrouwen'

	Ladingen	Alpha
Lief	,	
Bekwaam	,	
Vriendelijk	,	
Sociaal	,	
Slim	,	
Eerlijk	,	
Eigenwaarde		
Verklaarde Variantie		%
Cronbach α		,

Tabel 3.2: Beschrijving van de somschaal (0-100) 'Gender Stereotypen Vrouwen'

Gender Stereotypen Vrouwen	
N	
Missing	
Gemiddelde	

Standaardafwijking

Variantie